

Metodické vysvětlivky

Vývoj indexů spotřebitelských cen (životních nákladů) se od r. 2012 sleduje na nových spotřebních koších založených na souboru vybraných druhů zboží a služeb placených obyvatelstvem.

Nové revidované spotřební koše (indexní schémata) a metodika zpracování indexu spotřebitelských cen byla stanovena na základě požadavků Eurostatu vyplývajících z harmonizace indexů spotřebitelských cen a připomínek a námětů Poradní komise pro statistiku spotřebitelských cen složené ze zástupců ministerstev, ČNB, výzkumných ústavů, VŠE, odborových svazů, organizací důchodců a vybraných odborů ČSÚ.

Ve spotřebních koších byl v rámci komplexní revize, která probíhala za jednotlivé cenové okruhy v průběhu let 2010 - 2011, proveden nový výběr výrobků a služeb - cenových reprezentantů a konstruován nový váhový systém. Členění úhrnných indexů spotřebitelských cen (životních nákladů) vychází z mezinárodní klasifikace individuální spotřeby podle účelu (CZ-COICOP - Classification of Individual Consumption by Purpose) a třídí výrobky a služby do **12 hlavních oddílů**.

1. **Potraviny a nealkoholické nápoje** - zahrnuje veškeré potraviny včetně nealkoholických nápojů.
2. **Alkoholické nápoje a tabák** - zahrnuje alkoholické nápoje a tabákové výrobky.
3. **Odivání a obuv** - zahrnuje veškeré textilní zboží, konfekci, obuv, vč. oprav.
4. **Bydlení, voda, energie, paliva** - zahrnuje nájemné, úhrady za užívání družstevních bytů, služby spojené s užíváním bytu, výrobky a služby pro běžnou údržbu bytů, dodávku vody, všechny druhy energií (elektřina, plyn, teplo), tuhá paliva.
5. **Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy** - zahrnuje nábytek a bytové vybavení, bytový textil, ložní a stolní prádlo, domácí spotřebiče, prací a úklidové prostředky, nádobí a ostatní potřeby pro domácnost, služby čištění, prádelen a opravy spotřebičů.
6. **Zdraví** - zahrnuje farmaceutické a zdravotnické výrobky, stomatologické výrobky, služby očních optiků, služby lékařů, lázeňskou péči.
7. **Doprava** - zahrnuje osobní dopravní prostředky vč. oprav a náhradních dílů, pohonné hmoty, veřejnou dopravu (železniční, autobusová, místní, letecká), dopravu žáků a studentů.
8. **Pošty a telekomunikace** - zahrnuje poštovní služby, telefonní přístroje (mobilní telefony) a telefonní služby.
9. **Rekreace a kultura** - zahrnuje rozhlasové a televizní přijímače vč. oprav, CD, DVD, MP přehrávače, knihy, časopisy, hračky, hudební nástroje, papírenské zboží, sportovní potřeby, kulturní služby, sportovní aktivity, tuzemskou a zahraniční rekreaci.
10. **Vzdělávání** - zahrnuje všechny stupně vzdělávání vč. výuky jazyků.
11. **Stravování a ubytování** - zahrnuje jídla a nápoje v restauracích, obědy v závodním stravování, stravování žáků a studentů, ubytování v hotelích, v penzionech, chatách, na internátě a vysokoškolské koleji.

- 12. Ostatní zboží a služby** - zahrnuje služby osobní péče, elektrické spotřebiče pro osobní péči, kosmetické výrobky, klenoty, hodinky, koženou galantérii, pojištění (osob, bytů, domů, automobilů), sociální a finanční služby, správní a administrativní poplatky.

Výběr reprezentantů

Za cenové reprezentanty byly vybrány především výrobky a služby, které se významně podílejí na výdajích obyvatelstva a svým rozsahem pokrývají celou sféru spotřeby.

Počet cenových reprezentantů v novém spotřebním koši pro výpočet indexů spotřebitelských cen je následující:

<u>Skupina zboží a služeb</u>	<u>Počet reprezentantů</u>
Ú h r n	702
1. Potraviny a nealkoholické nápoje	161
2. Alkoholické nápoje a tabák	23
3. Odívání a obuv	65
4. Bydlení, voda, energie, paliva	45
5. Bytové vybavení, zař. domácnosti, opravy	80
6. Zdraví	21
7. Doprava	83
8. Pošty a telekomunikace	4
9. Rekreace a kultura	109
10. Vzdělávání	12
11. Stravování a ubytování	43
12. Ostatní zboží a služby	56

Výběr reprezentantů pro všechny typy indexů je stejný, pouze u jednotlivých sociálních skupin domácností nejsou některé výrobky a služby zastoupeny.

Metoda zjišťování spotřebitelských cen

Ceny jednotlivých druhů zboží a služeb jsou zjišťovány měsíčně, přímo ve vybraných prodejnách a provozovnách služeb (cca 8500), pracovníky statistických orgánů ve 35 vybraných okresech v celé ČR a hl.m. Praze.

Ze zjištěných cen je vypočtena za jednotlivé reprezentanty **průměrná cena** za ČR, která vstupuje do výpočtu všech typů indexů spotřebitelských cen kromě indexů za domácnosti žijící v hl. m. Praze. Průměrné ceny reprezentantů vstupující do výpočtu indexů za domácnosti žijící v hl. m. Praze jsou shodné s průměrnými cenami zjištěnými v hl. m. Praze pro výpočet indexů spotřebitelských cen

za ČR. U reprezentantů lázeňská péče, vstupenka na lyžařský vlek, ubytování v hotelích, penzionu, chatě, v internátě a vysokoškolské koleji, stravování ve vysokoškolské menze a u většiny reprezentantů s centrálně sledovanými cenami, jsou do výpočtu přebírány průměrné spotřebitelské ceny za ČR.

Váhový systém

Váhy byly vypočteny za následující skupiny domácností: **domácnosti celkem, domácnosti důchodců, domácnosti žijící v hl. m. Praze.**

Od roku 2012 jsou publikovány cenové indexy vypočtené podle nových revidovaných indexních schémat, které vycházejí ze struktury spotřeby domácností v roce 2010. Váhy byly stanoveny na základě výdajů domácností ze statistiky národních účtů a pro detailní cenové reprezentanty ze statistiky rodinných účtů.

U indexu spotřebitelských cen vychází váhy ze struktury průměrných výdajů všech domácností, u indexů za hl. m. Prahu ze struktury výdajů domácností žijících v hl. m. Praze a u indexů za domácnosti důchodců ze struktury výdajů domácností důchodců.

Domácnosti důchodců – pro účely statistiky rodinných účtů jsou definovány jako domácnosti bez ekonomicky aktivních členů, v čele domácnosti je nepracující důchodce a žádný jiný člen není ekonomicky aktivní. Pracovní aktivita může být pouze krátkodobá, přičemž příjmy z pracovní činnosti nesmí u žádného člena domácnosti přesáhnout 12 tis. Kč za rok.

Způsob výpočtu indexů

Výpočet indexů spotřebitelských cen (životních nákladů) je prováděn na stálých vahách podle vzorce Laspeyresova:

$$I = \frac{\sum \frac{p_1}{p_0} * p_0 q_0}{\sum p_0 q_0} * 100$$

p_1	<i>cena zboží (služby) ve sledovaném (běžném) období</i>
p_0	<i>cena zboží (služby) v základním období</i>
$p_0 \cdot q_0$	<i>stálá váha - výdaje domácností za zboží (službu) v základním období</i>

Od roku 2012 dále došlo u cenových indexů ke změně ceny základního období z prosince 2009 na prosinec 2011. Vypočtené indexy jsou na všech úrovních spotřebního koše řetězeny k základu rok 2005 = 100. K převedení indexu k základu prosinec 2011 = 100 do časové řady indexů k základu 2005 = 100 se používá konstanta (index za prosinec 2011 k základu rok 2005 = 100). Index k základu rok 2005 = 100 je vypočítán vynásobením konstanty indexem k základu prosinec 2011 = 100. Tím je zajištěno pokračování dosavadní časové řady indexů rok 2005 = 100, ze které jsou počítány indexy k dalším základům (předchozí měsíc = 100, stejné období předchozího roku = 100 a index klouzavých průměrů za posledních 12 měsíců k průměru 12 předcházejících měsíců).